

**MAKROEKONOMISKAIS
 APSKATS**
Ekonomikas attīstības pamatrādītāji
Ekonomiskā politika
Makroekonomiskā attīstība
Iekšzemes kopprodukts
Apstrādes rūpniecība
Investīcijas
Ārējā tirdzniecība
Maksājumu bilance
Inflācija
Monetārie rādītāji
Budžets un valsts parāds
Iedzīvotāju ienākumi
Nodarbinātība un bezdarbs
Baltijas valstis

Latvija: 2009

Teritorija, tūkst. km ²	64,6
Iedzīvotāju skaits 01.01.2009. (tūkst.)	2 261
tai skaitā:	
pilsētās	1 534
no tiem galvaspilsētā Rīgā	713
laukos	727

Nacionālā valūta: lats (LVL)

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	2005	2006	2007	2008	2009 p
(pieaugums pret iepriekšējo gadu, procentos)					
Iekšzemes kopprodukts	10,6	12,2	10,0	-4,6	-12,0
Patēriņa cenas	6,7	6,5	10,1	15,4	3,3
(procentos pret iekšzemes kopproduktu)					
Vispārējās valdības sektora deficīts vai pārpalikums	-0,4	-0,2	0,1	-2,0	-5,0
Vispārējās valdības parāds	12,4	10,7	9,0	11,8	30,0
Tekošā konta saldo	-12,5	-22,5	-22,5	-12,6	-3,0
Lata kurss pret ASV dolāru	0,565	0,560	0,514	0,480	0,520
Lata kurss pret eiro	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	8,7	6,8	6,0	7,5	13,9

	2007				2008			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
(pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos)								
Iekšzemes kopprodukts	9,0	9,3	11,4	10,0	0,9	-1,9	-5,2	-10,3
Patēriņa cenas	7,6	8,6	10,3	13,7	16,4	17,7	15,8	12,0
(procentos pret iekšzemes kopproduktu)								
Vispārējās valdības sektora deficīts vai pārpalikums	2,8	3,8	2,9	-7,8	0,7	-1,2	-1,3	-15,9*
Tekošā konta saldo	-24,5	-23,1	-25,0	-18,3	-16,8	-14,2	-6,2	-10,4
Lata kurss pret ASV dolāru	0,536	0,522	0,512	0,485	0,470	0,450	0,467	0,533
Lata kurss pret eiro	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703	0,703
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, 15-74 gadi)	6,9	6,0	5,9	5,3	6,5	6,3	7,2	9,9

p – Ekonomikas ministrijas prognoze; * – pēc finanšu plūsmu principa

Ekonomiskā politika

Ņemot vērā pašreizējās ekonomiskās attīstības lejupslīdes tendences pasaulē un Latvijā, valdība rīkojas, lai novērstu tālāku ekonomiskās aktivitātes pazemināšanos, stabilizētu un atdzīvinātu finanšu sistēmu, uzlabotu valsts pārvaldes efektivitāti, samazinot tās tērpiņus, un pārstrukturizētu Latvijas tautsaimniecību, paaugstinot tās konkurētspēju.

Valdība sadarbībā ar Eiropas Komisiju (EK) un Starptautisko valūtas fondu (SVF) ir izstrādājusi *Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmu*, kuru 2008. gada 12. decembrī apstiprināja Saeima. Programmas mērķis ir nodrošināt strukturālas pārmaiņas ilgtspējīgai ekonomikas attīstībai. Vienošanās ar EK un SVF paredz arī atbilstošu finanšu līdzekļu piesaisti 7,5 miljardu eiro apjomā, lai risinātu iespējamās likviditātes problēmas.

Programma paredz turpināt nodrošināt fiksētu lata piesaistes kursu eiro (1 EUR = Ls 0,702804). Valdība ievēros stingru fiskālo politiku, lai sasniegtu Māstrihtas konverģences kritērijus 2011. gadā, saņemtu uzaicinājumu pievienoties eiro zonai. 2008. un 2009. gadā ir paredzēti būtiski valsts budžeta izmaksu optimizēšanas un samazināšanas pasākumi. Tiks samazināts valsts pārvaldes aparāts vismaz par 15%, reformētas izglītības un veselības jomas. Ar izmaiņām nodokļu politikā tiek veikta nodokļu akcenta pārdale no tiešajiem ar ražošanu saistītajiem nodokļiem uz netiešajiem ar patēriņu saistītajiem nodokļiem.

Programma paredz turpināt samazināt administratīvo slogu ekonomikas vienībām, vienkāršojot nodokļu administrēšanas, nekustamā īpašuma reģistrēšanas, būvniecības atļauju saņemšanas procesus, kā arī veicināt plašāku valsts integrēto informācijas sistēmu lietojumu komunikācijā starp iestādēm un uzņēmumiem. Vienlaicīgi valsts un pašvaldības veiks pasākumus, lai atvieglotu uzņēmējdarbības reģistrēšanas un licencēšanas procedūras. Lai uzlabotu uzņēmumu maksātspējas un likvidēšanas procesus, sekmējot to iespējamo sanāciju, skaidrāk nosakot dažādu kreditoru grupu tiesības, valdība gatavo grozījumus *Maksātspējas likumā*.

Lai stabilizētu finanšu sektoru, valsts ir gatava sniegt atbalstu kredītiestādēm, vienlaikus tiek pastiprināta kredītiestāžu uzraudzība. Programma paredz virkni ekonomikas konkurētspējas uzlabošanas pasākumu, tai skaitā nodrošināt tautsaimniecības restrukturizācijas pasākumu finansēšanas iespējas, īpaši Eiropas Savienības struktūrfondu programmām pierimuša kredītresursu tirgus apstākļos.

Valdība ir apstiprinājusi konkrētus priekšlikumus finanšu atbalsta instrumentiem ekonomikas konkurētspējas uzlabošanai, uzņēmējdarbības atbalstam paredzot novirzīt 603 miljonus latu. Uzņēmējdarbības atbalsta pasākumi ietver aizdevumu instrumentus, Latvijas Garantiju aģentūras galvojumus, Valsts Kases galvojumus, riska kapitāla instrumentus, projektu avansēšanu ES struktūrfondu programmu ietvaros un citus prioritāros pasākumus.

Piesaistot ES struktūrfondu finansējumu vairāk nekā 200 milj. latu apmērā, ir uzsāktas vai tuvākajos mēnešos ir plānots uzsākt vairāku programmu, tādu kā *Jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešana ražošanā, Kompetences centru programmas, Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu atbalsts, Inovācijas centru un biznesa inkubatoru attīstības programmas* īstenošanu. Šīs programmas ir vērstas uz zināšanu ietilpīgas ekonomikas veicināšanu, tas ir, zināšanu un tehnoloģiju pārneses veicināšanu ražošanā, lai nodrošinātu augstākas pievienotās vērtības produkcijas ražošanu. Tāpat ir pieejams ES struktūrfondu finansējums daudzdzīvokļu māju siltināšanas pasākumiem vairāk nekā 16 milj. latu apmērā.

Ņemot vērā pašreizējās ekonomikas attīstības tendences, tiek pārskatītas ES fondu programmas un to finansējuma sadalījums, maksimāli palielinot atbalstu uzņēmējdarbībai, t.sk., uzņēmējdarbībai ar augstāku pievienoto vērtību, sniedzot atbalstu jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei un ražošanai, sadarbības veicināšanai starp pētniecības un uzņēmējdarbības sektoriem.

Makroekonomiskā attīstība

Laika periodā no 2005.-2007. gadam Latvijā bija vērojama strauja izaugsme, pieaugot IKP ik gadu vidēji par 11%, tai skaitā 2007. gadā par 10%. Augustos izaugsmes tempus nodrošināja galvenokārt iekšējais pieprasījums, kas balstījās lielā mērā uz nozīmīgu ārējā kapitāla ieplūdi.

2008. gadā IKP apjoms samazinājās par 4,6%. Ekonomiskās situācijas pasliktināšanos 2008. gadā noteica kā iekšējie (iekšējā pieprasījuma stimulu pavājināšanās), tā ārējie (globālās izaugsmes tempu samazināšanās) ekonomiku ietekmējošie procesi. 1. ceturksnī IKP apjoms, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, nedaudz pieauga (par 0,5%), bet jau 2.ceturksnī tas saruka – par 1,9%. Pasaules finanšu problēmām pastiprinoties, lejupslīdes tempi Latvijā 2008. gada otrajā pusē paātrinājās. Nākošos divos ceturkšņos IKP apjoms jau bija krietni zem 2007. gada atbilstošo ceturkšņu līmeņa (attiecīgi – par 5,2% un 10,3%).

Iekšējā pieprasījuma samazinājums 2008. gada sākumā visbūtiskāk ietekmēja tirdzniecības, būvniecības un nekustamā īpašuma tirgus attīstību, bet 2008. gada otrajā pusē negatīvs pieaugums bija vērojams gandrīz visās tautsaimniecības pamatnozarēs. Visbūtiskāk kopējo IKP kritumu 2008. gadā noteica tirdzniecības un finanšu pakalpojumu un apstrādes rūpniecības ražošanas apjomu samazinājums. Ievērojami kritušie arī būvniecības ražošanas apjomi.

Ārējā pieprasījuma samazināšanās negatīvi ietekmē rūpniecības attīstību. Apstrādes rūpniecības ražošanas apjomu pieauguma tempu samazinājums aizsākās 2006. gada beigās, bet 2007. gada otrajā pusē jau bija vērojama izlaides apjomu samazināšanās. 2008. gadā šīs nozares izlaide ir samazinājusies par 6,5 procentiem.

Iekšējā pieprasījuma samazināšanās dēļ sarūk ārējā nesabalansētība. Latvijas maksājumu bilances tekošā konta deficīts ir samazinājies no 25,5% pret IKP 2007. gadā līdz 12,6% 2008. gadā. Jāatzīmē, ka 2008. gadā Latvijas preču un pakalpojumu eksports samazinājās par 1,3%, bet imports daudz straujāk – par 13,6 procentiem.

Patēriņa cenu inflācija 2008. gada pirmajā pusē saglabājās augstā līmenī, ko ietekmēja spēcīgi piedāvājuma puses faktori – administratīvi regulējamo cenu palielinājums (elektrībai, dabas gāzei un siltumam), degvielas cenu pieaugums, akcīzes palielinājums tabakas izstrādājumiem un degvielai, pārtikas cenu kāpums. Kopējais patēriņa cenu pieaugums 2008. gada maijā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada maiju bija 17,9%, kas bija divas reizes straujāk nekā pirms gada (8,2%). Tomēr kopš jūnija, piedāvājuma faktoru ietekmei samazinoties, inflācija ir sākusi kristies, 2008. gada decembrī gada inflācija bija 10,5%, bet 2009. gada februārī – 9,6%. Sagaidāms, ka inflācija turpinās samazināties un 2009. gada otrajā pusē tā var kļūt negatīva.

Laika periodā no 2005.-2007. gadam nodarbināto skaits ik gadu palielinājās caurmērā par 3,2%, bet bezdarba līmenis samazinājās no 8,7% 2005. gadā līdz 6% 2007. gadā. Izaugsmes tempu samazinājums 2008. gada pirmajā pusē vāji atspoguļojās nodarbinātības rādītājos. Tomēr 2008. gada otrajā pusē bezdarba līmenis sāka pieaugt straujāk. 2008. gada 4. ceturksnī darba meklētāju īpatsvars sasniedza 9,9% (2. ceturksnī – 6,3%, 3. ceturksnī – 7,2%).

Pasaules ekonomikas atveseļošanās vairums ekonomistu paredz tikai 2010. gada otrajā pusē, tāpēc recesija arī Latvijas ekonomikā 2009. gadā turpināsies. Ekonomikas ministrija prognozē, ka IKP apjoms 2009. gadā var būt par 12% zemāks nekā 2008. gadā.

Iekšzemes kopprodukts

2008. gads

Apjoms faktiskajās cenās,

milj. latu	16243
milj. ASV dolāru	33840
milj. eiro	23105

Uz vienu iedzīvotāju,

latos	7168
ASV dolāros	14933
eiro	10196

IKP nozaru struktūra, %:

Lauksaimniecība ¹	3,1
Rūpniecība	13,8
Būvniecība	8,9
Tirdzniecība ²	19,0
Transports un sakari	10,8
Sabiedriskie pakalpojumi ³	15,7
Pārējie pakalpojumi	28,7

2008. gadā IKP apjoms, salīdzinot ar iepriekšējo gadu ir samazinājies par 4,6%. Pasaules finanšu problēmām padziļinoties, lejupslīdes tempi 2008. gada otrajā pusē ir paātrinājušies. 1. ceturksnī IKP apjoms salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni samazinājās par -1,3% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem), bet vēl arvien nedaudz pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā ceturkšņa līmeni. Nākošos ceturkšņos IKP apjoms jau bija krietni zem 2007. gada atbilstošo ceturkšņu līmeņa.

Izsīkstot finanšu ieplūdei, notiek straujš privātā patēriņa un investīciju samazinājums un būtiskas ekonomikas korekcijas, kas izpaužas kā preču un pakalpojumu eksporta un importa bilances uzlabošanās vienlaikus ar ekonomisko aktivitāšu kritumu, samazinoties iekšējam pieprasījumam. Iekšējais pieprasījums (privātais patēriņš + valsts patēriņš + kopējā kapitāla veidošana) 2008. gadā bija par 10,2% mazāks nekā iepriekšējā gadā.

2008. gadā privātais patēriņš samazinājās par 11%, salīdzinot ar 2007. gadu. Vēl straujāk 2008. gadā samazinājās investīciju apjomi pamatlīdzekļos (kritums 2008. gadā par 13,2%), kas galvenokārt saistīts ar būtisku aktivitāšu samazināšanos nekustamā īpašuma tirgū.

Iekšējā pieprasījuma samazinājums tiešā veidā atsaucās uz nozaru ekonomiskām aktivitātēm – ir sašaurinājušies mazumtirdzniecība, kritušie būvniecības izaugsmes tempi,

mazinājušās aktivitātes nekustamā īpašuma tirgū.

Otrs ekonomiskās lejupslīdes faktors ir galvenās eksporta nozares – apstrādes rūpniecības izlaides samazināšanās, ko noteica ne tikai zemāks iekšējais pieprasījums un pieprasījuma vājināšanās tirdzniecības partnervalstīs, bet arī Latvijas rūpniecības pakāpenisks konkurētspējas samazinājums saistībā ar iepriekšējo gadu augsto inflāciju un darbaspēka izmaksu strauju palielināšanos.

¹ kopā ar mežsaimniecību un zvejniecību

² kopā ar viesnīcām un restorāniem

³ valsts pārvalde kopā ar veselības aizsardzību un izglītību

Iekšzemes kopprodukts

IKP dinamika nozaru griezumā
(pieaugums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu,%)

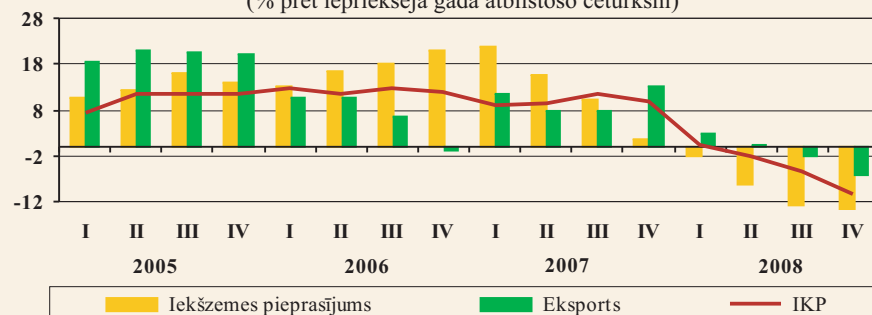
	2007				2008				2006	2007	2008
	I	II	III	IV	I	II	III	IV			
IKP	9,0	9,3	11,4	10,0	0,5	-1,9	-5,2	-10,3	12,2	10,0	-4,6
Lauksaimniecība ¹	2,1	11,5	11,5	4,2	-1,4	0,3	1,4	-2,6	-5,2	8,0	-0,3
Rūpniecība	3,7	2,8	2,4	-1,3	-1,1	-4,5	-5,5	-10,6	5,7	1,8	-5,5
Būvniecība	17,1	17,0	15,8	13,9	9,1	5,7	-7,4	-10,6	5,7	1,8	-5,5
Tirdzniecība ²	17,4	14,6	16,0	9,7	-0,3	-4,9	-8,8	-17,9	19,9	14,2	-8,4
Transports un sakari	7,5	7,0	6,2	7,3	8,7	1,3	-1,9	-2,0	5,5	7,0	1,1
Sabiedriskie pakalpojumi ³	3,8	3,8	2,6	3,3	1,3	1,3	-0,1	0,3	4,7	3,3	0,7
Pārējie pakalpojumi	13,1	8,0	11,0	12,9	4,6	2,5	-2,0	-4,7	18,2	11,2	-0,2

¹ kopā ar mežsaimniecību un zvejniecību

² kopā ar viesnīcām un restorāniem

³ valsts pārvalde kopā ar veselības aizsardzību un izglītību

IKP un tā izlietojuma posteņu izmaiņas pa ceturkšņiem
(% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni)

6

Apstrādes rūpniecība

2008. gads

Pieauguma temps: **-6,5%**

Īpatsvars IKP **10,6%**

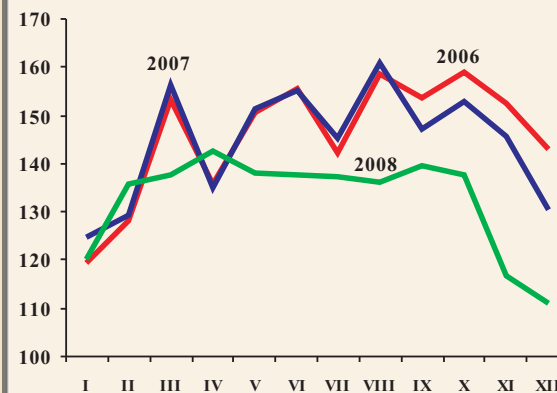
Apstrādes rūpniecības ražošanas apjoms 2008. gadā bija par 6,5% mazāks nekā iepriekšējā gadā. Izlaides samazinājumu noteica galvenokārt iekšējā pieprasījuma kritums, bet Latvijas rūpniecības produkcijas eksporta apjomi nedaudz pieauga. Nozaru griezumā visstraujākais ražošanas apjomu samazinājums bija mašīnu un iekārtu ražošanā,

vieglajā rūpniecībā, nemetālisko minerālu ražošanā un kokapstrādē.

Apstrādes rūpniecības realizācijas apjomi vietējā tirgū 2008. gadā samazinājās straujāk par 9,6%, savukārt eksportētās produkcijas apjomi pieauga par 1,6 procentiem. Produkcijas realizācijas apjomi vietējā tirgū 2008. gadā samazinājās gandrīz visās apstrādes rūpniecības nozarēs, īpaši ķīmiskajā rūpniecībā un mašīnu un iekārtu ražošanā. Realizācijas apjomi vietējā tirgū 2008. gadā pieauga tikai transporta līdzekļu ražošanas nozarē.

Eksports ir pieaudzis gandrīz visās apstrādes rūpniecības nozarēs. Visbūtiskāk tas pieauga ķīmiskajā rūpniecībā, elektrisko un optisko iekārtu ražošanā un transportlīdzekļu ražošanā. Savukārt pārtikas ražošanā, vieglajā rūpniecībā, kokapstrādē, kā arī mašīnu un iekārtu ražošanā eksports samazinājās.

Apstrādes rūpniecības ražošanas apjomi
(2000. gada vidējais mēneša apjoms = 100)

7

Investīcijas

2008. gads

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas uz vienu iedzīvotāju, 2. ceturkšņa beigās: **5616 ASV dolāru**

Ekonomisko aktivitāšu sarukums negatīvi iespaidoja investēšanas procesu Latvijā. Investīciju pieauguma tempu samazināšanās bija novērojama jau 2007. gada otrajā pusē, un gada vidējie pieauguma tempi sasniedza 7,5%, jeb bija divreiz lēnāki nekā pirms gada.

2008. gadā bija vērojama būtiska investīciju dinamikas korekcija – mērenu pieaugumu nomainīja investīciju apjomu samazinājums. Šādu investēšanas tendenču maiņu noteica kredītresursu ierobežotā pieejamība un uzņēmumu finansiālā stāvokļa pasliktināšanās sakarā ar iekšējā un ārējā pieprasījuma sarukšanu. 2008. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, Latvijas

tautsaimniecībā tika investēti par 13,2% mazāk.

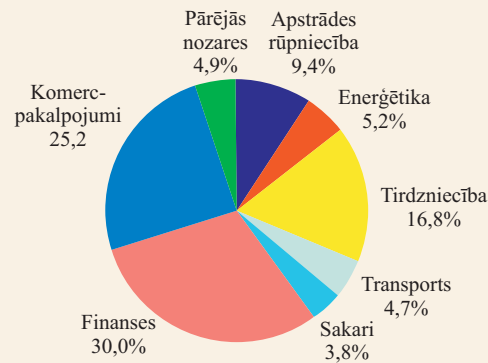
Ārvalstu tiešo investīciju ieplūde Latvijā 2008. gadā ir bijusi gandrīz par 30% mazākā apjomā nekā iepriekšējā gadā.

Latvijā uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju ģeopolitiskajā struktūrā dominē ES valstu investīcijas.

2008. gada septembra beigās tās veidoja gandrīz 80% no visām uzkrātām ĀTI, trešdaļa no tām ir jauno ES dalībvalstu investīcijas. Lielākās ieguldītāj valstis ir Igaunija (16,7% no uzkrātām ĀTI 2008. gada 3. ceturkšņa beigās), Zviedrija (14,6%), Dānija (8,3%) un Vācija (7,5%). 5,4% investīciju ir saņemtas no Krievijas.

Nozaru struktūrā uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju (ĀTI) lielāks īpatsvars ir ieguldījumiem pakalpojumu nozarēs. 2008. gada deviņos mēnešos gandrīz puse no piesaisītajām ĀTI ir ieguldītas nozarē „Operācijas ar nekustamo īpašumu” un „Finanšu starpniecība”.

Uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas sadalījumā pa nozarēm
(2008. gada 3. ceturkšņa beigās, procentos)

Ārējā tirdzniecība

2008. gads

Eksporta struktūra, %:

Koksne un tās izstrādājumi -	16,7
Metālapstrāde, mašīnbūve un transporta līdzekļi -	36,4
Vieglās rūpniecības preces -	6,2
Ķīmiskās rūpniecības preces, plastmasas izstrādājumi -	11,3
Lauksaimniecības un pārtikas preces -	16,9
Pārējās preces -	12,6

Izteikti negatīvā Latvijas tirdzniecības bilance sāka uzlaboties 2007. gada 4. ceturksnī, samazinoties importam un palielinoties eksportam. Šī tendence turpinājās arī 2008. gadā, tomēr galvenokārt būtiska importa samazinājuma un mazākā mērā eksporta pieauguma dēļ.

Samazinoties pieprasījumam galvenajos Latvijas preču tirdzniecības tirgos, preču eksporta apjomi pēdējos mēnešos ievērojami sarūk, kaut arī līdz oktobrim bija vērojami nelieli pieaugumi.

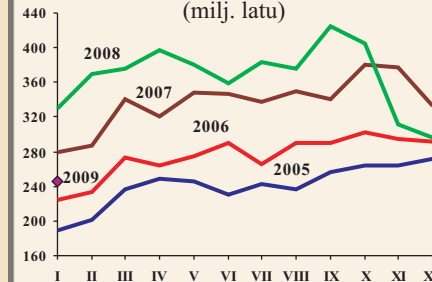
2008. gadā ir pieaudzis pārtikas preču, metālu un metālizstrādājumu, mašīnbūves produkcijas, kā arī ķīmiskās rūpniecības produkcijas eksports. Samazinājies koka un koksnes izstrādājumu eksports.

Eksporta apjoms šajā periodā ir pieaudzis uz Lietuvu, NVS valstīm, bet visbūtiskāk palielinājies uz pārējām

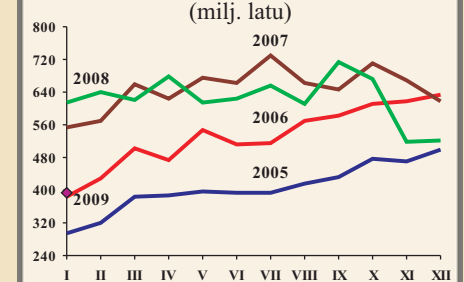
trešajām valstīm.

Eksporta apjoma īpatsvars kopumā uz ES valstīm ir nedaudz samazinājies (no 76,1% līdz 73,1%), galvenokārt koka un koksnes izstrādājumu eksporta samazinājuma dēļ. Savukārt uz Lietuvu tas turpina pieaugt.

Latvijas preču eksporta dinamika pa mēnešiem
(milj. latu)

Latvijas preču importa dinamika pa mēnešiem
(milj. latu)

Maksājumu bilance

2008. gads

Tekošā konta saldo,

milj. LVL: -2051,5

milj. ASV dolāru: -4353,4

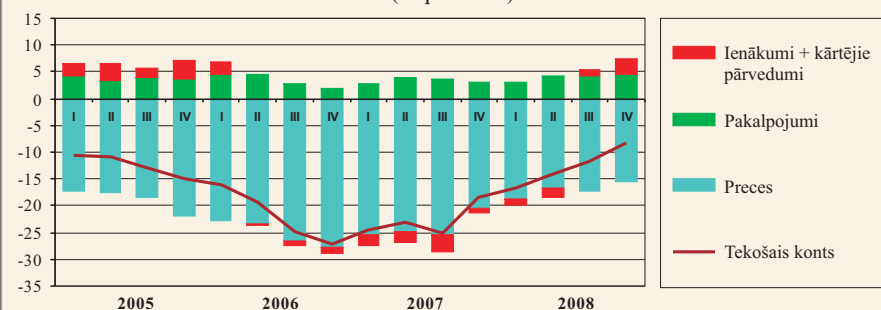
Kopš 2007. gada otrā pusgada tekošā konta deficīts nepārtraukti samazinājās vidēji ik ceturksni par diviem procentu punktiem. Ja 2007. gada trešajā ceturksnī tekošā konta deficīts bija 25% no IKP, tad 2008. gada trešajā ceturksnī tas sasniedza 11,8%. 2008. gada ceturtajā ceturksnī tekošā konta deficīts bija 8,3% no IKP.

Tekošā konta negatīvā saldo samazinājums ir iekšējā pieprasījuma samazināšanās dabiskās sekas, jo strauji samazinājās imports. Arī maksājumu bilances finanšu kontā pēdējos trīs ceturkšņos ir notikušas būtiskas pārmaiņas – samazinājās komercbanku piesaistīto ārvalstu finanšu līdzekļu apjoms.

Ārvalstu tiešo investīciju ieplūde 2008. gadā samazinājās par 30%, bet kopumā tās šajos krīzes apstākļos saglabājās augstā līmenī, – 2008. gadā – 4% apjomā no IKP (2007. gadā 7,8% līmenī).

Nozīmīgas korekcijas citu investīciju plūsmās (galvenokārt banku sektorā) noteica to, ka 2008. gada otrajā pusgadā kapitāla ieplūde bija mazāka par tekošā konta deficītu un maksājumu bilance (pēc provizoriskiem datiem) ir bijusi negatīva.

Tekošā konta saldo
(% pret IKP)

Inflācija

2009. gada februārī

(12 mēnešu inflācija)

PCI: 9,6%

RCI: 5,8%

Kopējais patēriņa cenu līmenis 2008. gadā palielinājās par 10,5%, kas ir par 3,6 procentpunktiem mazāks nekā iepriekšējā gada pieaugums (2007. gadā – par 14,1%, decembris pret decembri). Pakalpojumiem cenas pieauga straujāk (par 13,3%), bet precēm lēnākos tempos (par 9,5%). Gada vidējās cenu izmaiņas 2008. gadā bija 15,4 procenti (2007. gadā – 10,1%).

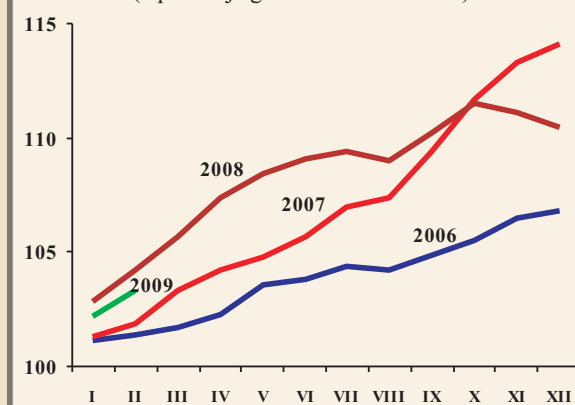
Lielākā ietekme uz patēriņa cenu pieaugumu 2008. gadā bija ar mājokļa uzturēšanu saistīto preču un pakalpojumu cenu kāpumam vidēji par 31,6%, veidojot vairāk kā 1/3 no kopējā cenu pieauguma. Cenu kāpumu šajā grupā galvenokārt noteica administratīvi regulējamo cenu pieaugums siltumenerģijai, elektroenerģijai, gāzei, ūdens apgādei, kanalizācijas pakalpojumiem, atkritumu savākšanai un mājokļa apsaimniekošanas pakalpojumiem. Otra lielākā grupa, kas noteica cenu pieaugumu 2008. gadā, bija pārtikas produktu cenu pieaugums. Pieaugot nodokļu likmēm, 2008. gadā par 52,8% sadārdzinājās tabakas izstrādājumi. Liela ietekme uz cenu pieaugumu bija arī degvielas cenu pieaugumam.

Kopumā 2008. gada cenu pieauguma galvenais dzinulis bija piedāvājuma puses faktori, jo iekšējais pieprasījums sāka samazināties.

2009. gada pirmajos divos mēnešos cenas pieauga lēnāk nekā iepriekšējā gadā. Kopējais cenu kāpums janvārī-februārī bija 3,3%, kas bija par 0,9 procentpunktiem zemāks nekā 2008. gada janvārī-februārī.

Cenu palielinājuma galvenais iemesls bija pievienotās vērtības nodokļa, kā arī akcīzes nodokļa izmaiņas, kas sadārdzināja cenas degvielai, alkoholiskajiem dzērieniem, kafijai un tabakas izstrādājumiem, kā arī cenas pieauga ūdensapgādei, elektroenerģijai, siltumenerģijai, kā arī medikamentiem, ambulatorajiem pakalpojumiem un laikrakstiem un periodiskajiem izdevumiem. Cenas kritās īres maksai brīvajā tirgū, mājokļa uzturēšanas un remonta pakalpojumiem, kā arī atsevišķiem pārtikas produktiem.

Patēriņa cenu indekss
(iepriekšējā gada decembris = 100)

Monetārie rādītāji

2008. gads

Iekšzemes uzņēmumi un privātpersonas

Kredīti: 90,2% no IKP

Noguldījumi: 31,2% no IKP

Situācija pasaules finanšu tirgos un Latvijas ekonomikā ir būtiski ietekmējusi monetāro rādītāju dinamiku. Jau vairākus mēnešus ir vērojama šo rādītāju pasliktināšanās.

Finanšu resursu pieejamības un sadārdzināšanās rezultātā ir samazinājušies kredītēšanas apjomi. Banku kredītēšanas politika kļuvusi vēl piesardzīgāka, neskaidri ir iedzīvotāju un uzņēmumu nākotnes ieņēmumi, nekustamā īpašuma tirgū valda nogaidīšana.

2009. gada janvārī kopējo izsniegto kredītu apjoms pret iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi ir pieaudzis vairs tikai par 10,5% (2008. gada janvārī kredītu atlikumi bija auguši par 31,8%). Kredītēšanas dinamikas palēnināšanos galvenokārt noteica izsniegto hipotēku kredītu samazināšanās. Savukārt 2008. gada sākumā vērojams straujais industriālo un komerciekredītu

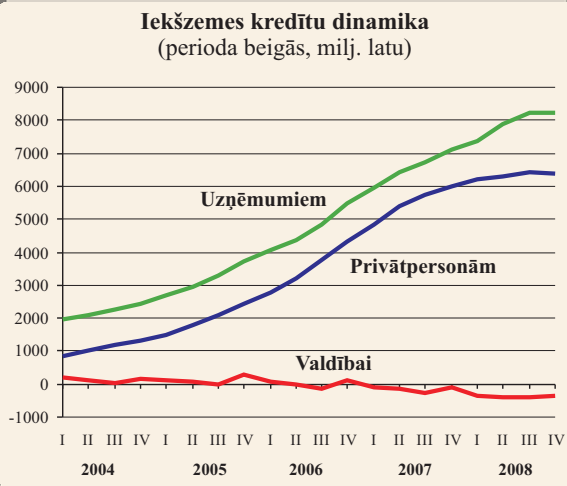
pieauguma tempu kritums ir samazinājies. Pēdējos mēnešos šo kredītu atlikumu pieaugums, salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi, vidēji bija 12 procenti.

Lai gan kredītēšanas gada pieauguma temps joprojām saglabājās pozitīvs, tomēr, salīdzinot pa mēnešiem, kredītu atlikums tautsaimniecībā jau mazinās kopš 2008. gada novembra.

Samazinās arī noguldījumu apjoms. 2008. gada beigās, salīdzinot ar 2007. gada beigām, no rezidentiem piesaistīto uzņēmumu un privātpersonu noguldījumu apjoms bija samazinājies par 3,9 procentiem. Salīdzinājumam: 2007. gada beigās, salīdzinot ar 2006. gada beigām, no rezidentiem piesaistīto uzņēmumu un privātpersonu noguldījumu apjoms pieauga par 16,9%.

Kopš 2007. gada strauji ir pieaugušas procentu likmes mājtsaimniecībām latos izsniegtajiem kredītiem, eiro valūtā ņemto kredītu procentu likmes pieaugums ir bijis daudz mērenāks. 2008. gada sākumā bija vērojams īstermiņa mainīgās procentu likmes samazinājums mājtsaimniecībām latos izsniegtajiem kredītiem. Gada otrajā pusē sāka atkal pieaugt latos izsniegto kredītu procentu likmes.

Uzņēmumiem un privātpersonām latos izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2008. gada 4. ceturksnī bija 14,6%, bet ilgtermiņa – 15,2%, eiro izsniegtajiem kredītiem – attiecīgi 7,4% un 7,8%.

Budžets un valsts parāds

2008. gads

Valsts kopbudžets (% pret IKP):

Ieņēmumi 38,3

tajā skaitā nodokļi 31,3

Izdevumi 37,7

tajā skaitā kapitālieguldījumi 5,4

2008. gadā konsolidētā kopbudžeta deficīts bija 531,1 milj. latu, jeb 3,3% no IKP. 2008. gada valsts konsolidētā kopbudžeta kopējie ieņēmumi bija 5723 milj. latu (pēc naudas plūsmas principa), kas ir par 7,0% vairāk nekā 2007. gadā un veidoja 90,2% no plāna.

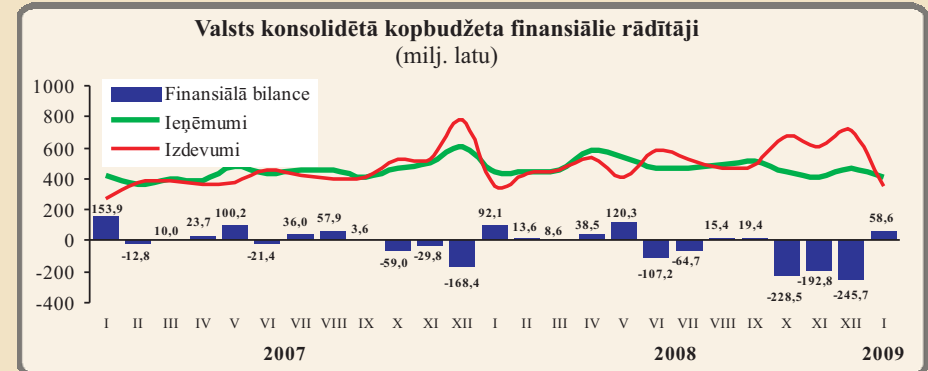
Situācijas pasliktināšanās Latvijas ekonomikā būtiski ietekmēja nodokļu ieņēmumus. 2008. gadā valsts konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi bija 4737,2 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2007. gadu ir par 8,6% vairāk. Nodokļu ieņēmumu plāna izpilde 2008. gadā bija 95 procenti. Jāatzīmē, ka nodokļu ieņēmumu pieauguma tempi 2008. gadā samazinājās straujāk nekā IKP pieauguma tempi, kā rezultātā valsts konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumu īpatsvars IKP samazinājās līdz 29,2 procentiem.

Saeima 2008. gada decembrī valsts budžetu 2009. gadam apstiprināja ar deficītu 4,9% apmērā no IKP, prognozējot IKP kritumu par 5%. Taču jaunākās prognozes liecina, ka samazinājums būs par 12%. Tādēļ valdība plāno vēl vairāk samazināt budžeta izdevumus. Ja budžeta izdevumus nesamazinā,

budžeta deficīts šogad var sasniegt 10%.

2009. gada janvārī valsts konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumi bija par 12,5% mazāki nekā iepriekšējā gada janvārī. Būtiskākais samazinājums bija pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumiem (neraugoties uz nodokļa likmes palielināšanu, par 25,5% mazāk nekā 2008. gada janvārī) un sociālajām apdrošināšanas iemaksām (par 11,8% mazāk). Savukārt nodokļa likmes samazināšana, neapliekamā minimuma palielināšana un arvien pieaugošais bezdarbs ietekmēja iedzīvotāju ienākuma nodokļu ieņēmumu samazināšanos (par 5,1% 2009. gada janvārī, salīdzinot ar iepriekšējā gada janvārī).

Vispārējās valdības parāda līmenis Latvijā 2008. gada 3. ceturksnī bija 1889,8 milj. latu (2007. gada beigās – 1331,3 milj. latu jeb 9,0% no IKP, 2006. gada beigās – 1190,5 milj. latu jeb 10,7% no IKP).

Iedzīvotāju ienākumi

2008. gada 4. ceturksnis

Strādājošo mēneša vidējā neto darba samaksa:

latos 366
ASV dolāros 687

Pensionāru vidējā mēneša vecuma pensija (izmaksātā):

latos 162
ASV dolāros 303

2008. gadā algu dinamika ir palēninājusies, ko lielā mērā noteica situācijas pasliktināšanās darba tirgū (nodarbinātības samazināšanās un bezdarba pieaugums), kā arī valdības īstenotā budžeta deficīta ierobežošanas politika.

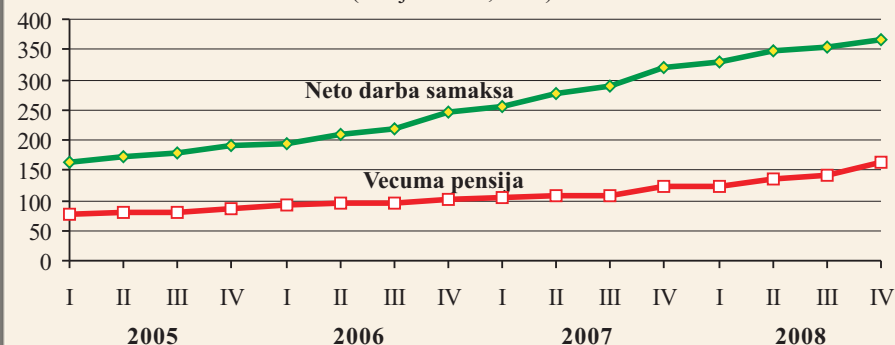
Algu dinamika 2008. gada sākumā bija saglabājusi iepriekšējā gada straujā pieauguma tendences. Sākot ar martu, tās pieauguma temps kļuva mērenāks nekā iepriekšējā gadā. 2008. gada ceturtajā ceturksnī algas ir pieaugušas par 12%, jeb gandrīz divreiz lēnāk nekā trešajā ceturksnī. Decembrī strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa bija 526 lats, kas ir par 46 latiem lielāka nekā iepriekšējā gada decembrī.

No 2009. gada 1. janvāra minimālā darba alga tika palielināta no 160 līdz 180 latiem, ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamais minimums mēnesī – līdz 90 latiem (no 80 latiem), kā arī nodokļa

atvieglojums par apgādībā esošu personu – līdz 63 latiem (no 56 latiem).

Gada laikā gandrīz par trešdaļu ir pieaugusi arī vidējā pensija (salīdzinot 2008. gada decembra apjomu pret 2007. gada decembra apjomu). Sociālās nodrošināšanas iestāžu uzskaitē esošiem pensionāriem ikmēneša izmaksāto vecuma pensiju vidējais lielums 2008. gada decembrī bija 161,61 lati.

Darba samaksas un vecuma pensiju dinamika
(vidēji mēnesī, latos)

Nodarbinātība un bezdarbs¹

2008. gads

Nodarbinātības līmenis (vecuma grupā 15-64 gadi): 68,4%

Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars vecuma grupā 15-74 gadi): 7,5%

Ekonomisko aktivitāšu samazināšanās, kas aizsākās 2008. gadā, gada pirmajos ceturkšņos vēl vāji atspoguļojās nodarbinātības rādītājos, jo nodarbinātības līmeņa izmaiņas laika ziņā vienmēr nedaudz, caurmērā par 4-6 mēnešiem, atpaliek no ekonomisko aktivitāšu izmaiņām.

Nodarbinātība 2008. gada pirmajos divos ceturkšņos praktiski nesamazinājās un tās līmenis pat nedaudz pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā perioda rādītājus. Nodarbinātība sāka samazināties tikai gada ceturtajā ceturksnī, kad nodarbināto

iedzīvotāju skaits samazinājās jau par 5,8%, salīdzinot ar 2007. gada 4. ceturksni.

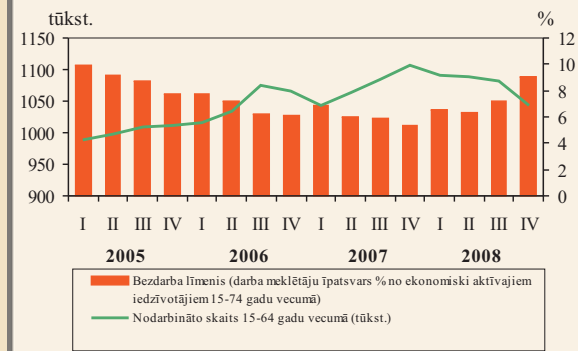
Tādējādi vidējais nodarbināto skaits 2008. gadā bija 1076,3 tūkst. cilvēku, kas ir par 0,8 tūkst. jeb -0,1% mazāk kā 2007. gadā.

Savukārt bezdarba līmenis ir pieaudzis līdz 9,9% 2008. gada 4. ceturksnī, gadu iepriekš tas bija 5,3%. Salīdzinot ar 2007. gadu, 2008. gadā darba meklētāju skaits ir palielinājies par 25%, sasniedzot 90,5 tūkstošus (gada vidējais rādītājs). Būtiskākais darba meklētāju pieaugums ir bijis 2008. gada pēdējā ceturksnī, kad to skaits sasniedza 118,7 tūkstošus, kas ir augstākā atzīme kopš 2005. gada.

Centrālās statistikas pārvaldes dati liecina, ka 2008. gada beigās valstī bija 5,9 tūkst. brīvu darbvietu. Salīdzinot ar 2007. gada beigām to skaits samazinājies par 10,9 tūkst. vietām.

¹ Veicot nodarbinātības un darba tirgus tendenču analīzi, nodarbinātības līmeņa rādītājiem apskatītas personas vecumā 15-64 gadi, bet bezdarba rādītājiem – vecumā 15-74 gadi, kas atbilst ES praksei.

Nodarbināto iedzīvotāju skaits un bezdarba līmenis

Baltijas valstis

Baltijas valstu svarīgākie sociālekonomiskie rādītāji

	Igaunija	Latvija	Lietuva
Teritorija, tūkst. km ²	45,2	64,6	65,3
Iedzīvotāju skaits 2009. gada 1. janvārī, tūkst.	1340,3	2261,3	3350,1
Iekšzemes kopprodukts, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2007.g.	6,3	10,0	8,9
2008.g.	-3,6	-4,6	3,1
2008.g. I cet.	0,2	0,5	7,0
II cet.	-1,1	-1,9	5,2
III cet.	-3,5	-5,2	2,9
IV cet.	-9,7	-10,3	-2,0
Rūpniecības produkcijas kopapjoms, %			
2007.g. pret 2006.g.	6,1	0,5	4,0
2008.g. pret 2007.g.	-6,7	-6,8	2,7
Bezdarba līmenis (darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem 15-74 gadi)			
2007.g.	4,7	6,0	4,3
2008.g.	5,5	7,5	5,8
2008.g. I cet.	4,2	6,5	4,9
II cet.	4,0	6,3	4,5
III cet.	6,2	7,2	5,9
IV cet.	7,6	9,9	7,9
Patēriņa cenu pārmaiņas, % pret iepriekšējo gadu			
2007.g.	6,6	10,1	5,7
2008.g.	10,4	15,4	10,9
Ražotāju cenu pārmaiņas rūpniecībā, % pret iepriekšējo gadu (Nace 1.1 red.)			
2007.g.	8,3	16,1	7,0
2008.g.	7,1	11,5	18,0